

şərəfini layiqincə qorumuşlar.

Təhsil islahatının növbəti mərhələsi olan, təhsillə bağlı bütün fəaliyyətin səmərəli təşkilinə imkan yaradan Milli Kurikulumun keçən dərs ilindən təbiiq edilməsi həm rəhbər işçilərin, həm də müəllimlərin öz işini yenidən qurmasını tələb edir. Milli kurikulum sənədi təhsilimizin məzmununu tamamilə dəyişdirmişdir. İndi təhsilimiz dünya təhsilinə inteqrasiya olunmuşdur. Məktəbimizdə I və II siniflərə dərs deyən müəllimlərin hamısı treninqlərdən keçərək sertifikat almışlar. Onlar işlərini günün tələbləri səviyyəsində qurmaqla yeni proqramın şagirdlərə mənimsədilməsində fəallıq göstərirlər.

İndi həmin siniflərdə oxuyan şagirdlər ötən illərin şagirdlərindən öz fəallıqları, hazırlıqları ilə çox ciddi şəkildə fərqlənirlər. Milli kurikulum proqramının məqsədi də bundan sonrakı şagirdləri dövlətimiz, cəmiyyətimiz üçün layəqətli, hərtərəfli inkişaf etmiş Azərbaycan vətəndaşı kimi yetişdirməkdir.

Cari ildə məktəbə kifayət qədər tədris avadanlığı da verilmişdir: 300 parta dəsti, 10 ədəd yazı lövhəsi, 20 dəst müəllim stol və stulu və b. Təhsilimizə diqqət və qayğının ifadəsi kimi bütün bunlara görə hörmətli Prezidentimiz cənab İlham Əliyevə, Heydər

Əliyev fondunun Prezidenti Mehriban xanım Əliyevaya və Təhsil Nazirliyinə öz minnətdarlığımızı bildiririk.

İndi məktəbləri kompyutersiz təsəvvür etmək qeyri-mümkündür. Hər bir şagird informasiya-kommunikasiya vasitələrindən istifadə etməyi, ətrafdakı hadisələrdən baş çıxarmağı, bazar iqtisadiyyatında çevik qərarlar qəbul etməyi bacarmalıdır.

Təhsil Nazirliyinin göstərişinə uyğun olaraq müəllimlərimiz kompyuter kurslarında iştirak etməklə kompyuterlərdən istifadə qaydalarına yiyələnmişlər. Hazırda bizim məktəbimizdə 2 kompyuter kabineti fəaliyyət göstərir. Şagirdlərimiz bu dərslərin köməyi ilə dünya tədris sisteminin yenilikləri ilə tanış olurlar.

Məktəb binasında aparılan təmir işləri fənn kabinetləri, kitabxananın müasir tələblərə uyğun qurulması müəllimlərin, şagirdlərin və valideynlərin böyük sevincinə səbəb olmuşdur. İndi isə münasibət əvvəlki illərə nisbətən yaxşı mənada xeyli dəyişmişdir. Bizə göstərilən belə münasibətlərə görə Azərbaycan dövlətinə, Təhsil Nazirliyinə və yerli təşkilatlara öz minnətdarlığımızı bildiririk. Göstərilən qayğıya cavab olaraq pedaqoji kollektivimiz bundan sonra daha böyük müvəffəqiyyətlər qazanmağa çalışacaqdır.

Tərbiyə məsələləri

Estetik tərbiyə və şəxsiyyətin mənəvi zənginliyi

Vidadi Xəlilov
*Təhsil Problemləri İnstitutunun
şöbə müdiri, pedaqoji elmlər
doktoru, professor, əməkdar müəllim*

Mövzunun əsas mahiyyətini şərh etməzdən əvvəl problemlə bağlı bir sıra zəruri məsələlərin üzərində dayanmağı vacib sayırıq. Yəqin ki, həyat və məişətin, elmin, təhsilin müxtəlif anlarında bu suala tez-tez rast gəlinir: insan nə üçün yaşayır?

Göründüyü kimi, sual çox sadə, qısa və aydındır. Lakin sadə olduğu qədər də geniş mətləbləri əhatə edən çoxvariantlı cavablar meydana çıxır. Günün çox hissəsini hər cür zəhmətdən uzaq əyləncəli həyat tərzilə keçirməyə, ürəyi istədiyi kimi gün keçirməyə daha çox meyil edən insanların cavabları haqqında düşünmək lazım gəlir. Əslinə qalsa, həmin cavablarda da qeyri-adi bir cəhət yoxdur. Bu arzu, bu istək onların həyat, məişət haqqında arzularının, təsəvvürlərinin səviyyəsidir. Lakin rəyi soruşulanlardan bir çoxunun cavabı daha mənəvi və yaddaqalandır:

- insan yaşayır ki, mənəvi yaşasın, yaratsın, özündən sonrakı nəsllə, əsrə irs qoyub getsin. Qəlblərdə, xatirələrdə yaşayan söz-söhbət qoyub getsin. Milli və beşəri dəyərlər səviyyəsində qiymətləndirilən əməl sahibi kimi sağlığında və dünyasını dəyişəndən sonra da yaşasın! Elə yaşasın ki,

“öləndən sonra ölməsin” (Musa Cəlil).

Estetik tərbiyənin əsas məqsədi də insanların hissi-emosional və bədii idrak zəminində mənəvi yaşamasına, yaratmasına, ülvyyəti-ünsiyyət həssaslığına yiyələnməsinə istiqamətlənmişdir. Dünya etik-estetik fikirlər aləminin memarı olan dahi Nizami Gəncəvinin təbircə desək, xoşxasiyyət olmaq istəyən adam müdam gültək xoş ətirilər saçmalıdır.

Bax bu qiymətli sözlər, hikmət dünyasının inciləri də etik-estetik fikirlər zəminində insanı şəxsiyyət zənginliyinə, mənəvi yüksəkliyin zirvəsinə ucaltmağa istiqamətləndirir. Bu sahədə zəruri bilik, bacarıq və verdişlərə yiyələnməyə səfərbər edirik.

“Estetik tərbiyə əxlaqlı olmağın rəhnidir” (V.Q.Belinski), “Estetika gələcəyin etikasıdır” (A.M.Qorki) deyənlər də haqlıdirlər. Doğrudan da, estetika, estetik təsir vasitələri nəticə etibarilə şəxsiyyətin mənəvi zənginliyinə, əxlaqi saflığa zəmin yaratdırsa, deməli, əsas məqsəddən, əsas mətləbdən kənara çıxılıb.

Estetikanın və estetik tərbiyənin qüvvətli təsir imkanlarına malik olmasının nəticəsidir ki, insan mənəviyyə-

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, müxtəlif illərdə nəşr olunmuş "Pedaqogika" dərsliklərində və dərs vəsaitlərində həmin cəhətlər əsas tutulur. Buna görə də problemlə bağlı şərhlərdə "estetika" ilə "estetik tərbiyə" anlayışı arasında oxşar və fərqli cəhətlər üzərində dayanılmalı, mahiyyətə dolğunluğuna xüsusi fikir verilməlidir.

Problemlə bağlı bir mübüm məsələnin üzərində də dayanmaq istərdik. Bir sıra filosof, ənənəşünas, pədaçoq alimlər estetik tərbiyəni insanın mənəvi zənginliyinin bünövrəsini qoyan və bu istiqamətdə inkişaf etdirən, tamamlayan bir sahə kimi qiymətləndirirlər. Daha aydın olmaq üçün akademik Məmmədcafer Cəfərovun çox mühüm tərbiyəvi əhəmiyyət kəsb edən bir fikrini yada salaq: “Estetik tərbiyə mahiyyəti ctibarilə ürümi tərbiyə işinin başqa formalarından təcrid cđilmiş bir sahə deyil, əksinə

Həqiqətdən də belədir. Estetik tərbiyə insan tərbiyəsini tamamlayan bir sahədir. Çünki estetik cəhətdən inkişaf edən, ahəngdar şəkildə estetik tərbiyə alan hər kəs yaşından asılı olmayaraq daha həssas, daha ləyaqətli olur. Öz işində, insanlarla münasibətində on ulvi xüsusiyyətləri, fəal mövqeyi ilə fərqlənir. Gördüyü işin keyfiyyəti daha tez nəzərə çarpır, onun elindən heç zaman zay iş çıxmır. Nəcə deyirlər, hər yerdə tərflənir, barmaqla göstərilir.

Məmmədcafər Cəfərovun məşhur bir kəlamını yada salmaq istərdim:

... Ana laylası bizim qulağıımıza
çatan ilk lirik şeir, ilk melodiyadır.
Körpə nə bilir ki, şeir nədir, söz nədir,
musiqi, melodiya nədir? Söz yox ki
bilmir. Lakin təbiətin uşağa verdiyi
ritm hissi, ahəng hissi ana laylası ilə
oyanıb, hərəkətə gəlir”.

Uuutmaq olmaz ki, sivilizasiyanın ən çox nəzərə çarpan cəhətlərindən, əsas əlamətlərindən biri cəmiyyətin estetik mühiti, estetik mədəniyyətidir. Təsadüfi deyildir ki, antik dövrün üzü bu yana müxtəlif ictimai formasıylar dövründə yetişən insanın estetik hisslərinin, fəaliyyətinin və bu zəmində estetik şəurunun inkişafına xüsusi diqqət yetirilmişdir. Bu sahəyə indi də xüsusi diqqət və qayğı göstərilir. “Azərbaycan Respublikasının Təhsil Sahəsində İslahat Proqramı”nda deyilir: “Cəmiyyətin tərəqqisinin vacib amilləri olan elm və mədəniyyətin, xalqın intellektual potensialının formalaşması onun təhsil sistemi ilə təmin edilir.

Azərbaycan məktəbi dünya mədəniyyəti xəzinəsinin inciləri ilə yanaşı, xalqımızın elm, mədəniyyət, incəsənət sahələrində qazandığı nailiyyətləri nəsilədən nəslə ötürən məbədə çevrilmək imkanı əldə edir”.

məsələlərin hər biri eyni zamanda
estetik dəyərlərlə bağlıdır.

İstedadlı şagird və tələbələrin aşkara çıxarılması və istedadlarının inkişaf etdirilməsi üçü fərdi tədris planı və proqramların hazırlanması da təhsil idarəti proqramında öz yerini tutmuşdur. Şübhəsiz, hazırlanması lazım gələn tədris proqramları içərisində estetikanın, etikanın da özünəməxsus yeri var, çünki məktəb həyatında estetika üzrə təlim-tərbiyə komponentlərini nəzərə almadan şəxsiyyət zənginliyinə nail olmaq mümkün deyil. Belə bir məlum həqiqəti, aksiomatik cəhəti də unutmaq olmaz ki, uşaq, yetişmə, məktəbli şəxsiyyətini cəfəng yaşlardan başlayaraq estetik cəhətdən inkişaf etdirmədən həyata, ətraf aləmə, müxtəlif fəaliyyətə estetik münasibəti və bu işdə çox böyük rol oynayan estetik hissi, zövqü, estetik şüur və ideali heç bir vaxtla formalaşdırmaq mümkün deyil. Deməli, problemlə bağlı proqram, dərslər, müxtəlif xarakterli tədris vəsaitləri hazırlayan müəlliflər, habelə müəllimlər, dərnək, klub, studiya rəhbərləri "estetika", "estetik tərbiyə", terminləri haqqında elmi əsaslara söykənən anlayışlara malik olmalıdırlar.

Müşahidələr, faktiki materiallar göstərir ki, bəzən “estetika” “estetika təbiiyyə” terminlərini, anlayışlarını izah edərkən “estetika gözəllik haqqında elmdir”, “estetik təbiiyyə gözəllik təbiiyyəsidir” kimi bəsit ifadələrə istinad edilməklə estetikanın, estetik təbiiyyənin mahiyyətini bəvayətləndirir.

Estetik tərbiyə çox geniş, populyar

və müxtəlif nəşildən olan insanların maraq göstərdikləri sahədir. Estetik tərbiyənin mühüm tərkib hissəsi kimi bədii tərbiyə anlayışı da özünəməxsus mahiyyət daşıdığına malikdir. Bədii tərbiyə ədəbiyyat, incəsənət əsərləri vasitəsilə aşılana bilən, bacarıq və vərdişləri əhatə edir.

Nəhayət, qeyd edək ki, respublikamızda həyata keçirilən təhsil islahatının tələbləri baxımından uşaq və yeniyetmələrdə, məktəbli gənclərdə düzgün estetik görüşlərin formalaşdırılması, "estetika", "estetik tərbiyə", "bədii tərbiyə" anlayışlarının və bunlarla bağlı bir sıra məsələlərin müəmməl mənimsədilməsi mühüm dövlət əhəmiyyəti kəsb edən bir

vəzifə kimi dəyərləndirilməlidir və bu estetik tərbiyədə əsas qayə kimi götürülməlidir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Azərbaycanın təhsil siyasəti (1998-2004). I hissə, Bakı: Çapaşloğlu, 2005.
2. Aslanov A. Estetika aləmində (estetik-tarixi nəzəri problemlər), Bakı: Yazıçı, 1988.
3. Cəfərov M. Estetik tərbiyə, ailə və məktəb. Bakı: Maarif, 1967.
4. Qısa estetika lüğəti. Bakı: Azərəşr, 1970.
5. Nizaminin hikmət və nəsihətləri. Bakı: Yazıçı, 1981.

Hörmətli abunəçilər!

«Azərbaycan məktəbi» jurnalına 2010-cu il üçün abunə yazılışına başlanmışdır. İndeks: 1002

Jurnalınızın 2010-cu ildə ilboyu normal fəaliyyətinin tənzimlənməsindən ötrü Sizi abunə yazılışına qoşulmağa çağırırıq. İldə 6 nömrə nəşr olunur. Bir nüsxənin abunə haqqı 2 manat, illik abunə haqqı 12 manatdır.

Abunə respublikamızda fəaliyyət göstərən

«Azərmatbuatayımı» ASC-nin

«Qasid» ASC-nin

«Qaya»

«Səma»

«Xpress-Elita»

«Kaspi»

440-39-83

493-16-43

441-35-33

494-09-59

437-28-10

432-39-55

mətbuatayımı firmalarında qəbul edilir. Böyük əməlləri olan pedaqoji jurnalımıza abunə yazılmağa tələsin.

Uşaqların təhsilinə dövlət qayğısı

“ Uşaqlar bizim sevincimizdir, həyatımızın mənasıdır, uşaqlar bizim gələcəyimizdir...”

Heydər Əliyev

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri

Təranə Vəliyeva

Binəqədi rayonu

115 nömrəli orta

məktəbin tərbiyə işləri

üzrə direktor müavini

Müstəqil Azərbaycanda uşaqlar haqqında dövlət siyasətinin təməlinə hər bir uşağın zəruri maddi və məişət şəraitində böyüyüb tərbiyə olunmasını, milli və ümumbəşəri dəyərlər, mütərəqqi ənənələr əsasında təhsil almasını, layiqli vətəndaş kimi formalaşmasını təmin etmək kimi prinsiplər durur. Hər bir uşağın hərtərəfli inkişaf etmək, milli və ümumbəşəri dəyərlərə uyğun, humanizm və əxlaqi prinsiplər əsasında tərbiyə, təhsil almaq hüququ vardır ki, bu proseslər ailədə, məktəbəqədər təhsil müəssisələrində, məktəbdə və məktəbdən kənar təlim-tərbiyə ocaqlarında reallaşdırılır. Azərbaycan dövləti uşaqların istedad və yaradıcılıq qabiliyyətinin, istedad və bacarıqlarının hərtərəfli inkişafı üçün təminat verir.

Məhz bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan Respublikasında uşaqlara dövlət qayğısının gücləndirilməsi, uşaq problemlərinə vətəndaş cəmiyyəti qurumlarının diqqətinin artırılması və ölkənin uşaqlarla bağlı demokratik perspektivlərinin müəyyənəşdirilməsi məqsədilə ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin 22 dekabr 2008-ci il tarixli Sərəncamı ilə 2009-cu il – “Uşaq ili” elan edilmişdir. Prezidentin 18 fevral 2009-cu il tarixli digər sərəncamı ilə 2009-cu ilin “Uşaq ili” elan edilməsi ilə əlaqədar tədbirlər planı təsdiq olunmuşdur. Bu tədbirlər planında “Uşaq ili” çərçivəsində 67 adda kompleks tədbirin həyata keçirilməsi müəyyənəşdirilmişdir ki, həmin tədbirlər içərisində uşaqların təlim-tərbiyəsi və təhsili ilə bağlı silsilə və sisteməlik tədbirlərin gerçəkləşdirilməsi məsələləri də aparıcı ycr tutur. Uşaqların təhsil və tərbiyə məsələləri uşaqlar barədə dövlət siyasətində prioritet sahə olduğundan 2009-cu ilin “Uşaq ili” elan edilməsi ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin də tədbirlər planı təsdiq olunmuş, onların icrası və həyata keçirilməsi istiqamətində müvafiq addımlar atılmışdır.